AUT, XLIV, 2006, p. 19-23

ASPECTE ALE ONIMIZĂRII ŞI TRANSONIMIZĂRII ÎN TOPONIMIA MAJORĂ DE PE BLAHNIŢA MEHEDINŢIULUI

de

Diana-Loredana ARBĂNAŞI

Procesul trecerii apelativelor în categoria numelor proprii, toponime şi antroponime, este cunoscut în onomastică sub numele de *onimizare*[1]. Trecerea unui antroponim în clasa toponimelor (exemplu: antrop. *Dăncéu* > top. *Dăncéu* „sat pe Blahniţa") sau a unui toponim în clasa antroponimelor (top. *Bálta* > antrop. *Báltă*, top. *Crívina* > antrop. *Crívină* etc.) se numeşte transonimizare. Atât apelativele, cât şi onimele dispun de mijloace de derivare şi compunere proprii, fiecare reprezentând sisteme lexicale diferite[2]. Spre exemplu, toponimele *Izvorắl*, *Nisipoása* şi *Pietríş* au la bază apelativele *izvorắl*, *nisipoásă* şi *pietríş*, derivarea cuvintelor *izvór*, *nisíp* şi *piatră* cu sufixele *–ăl* (< *-el*), *-oasă* şi *-iş* făcându-se la nivelul numelor comune; satul format pe moşia lui *Burílă* s-a numit *Buríla* (< antrop. *Burílă* + suf. toponimic *-a*, cel care face acordul cu termenul determinat, *moşia*), satul format mai târziu, în apropiere, s-a numit *Burilúţa*, derivarea făcându-se la nivelul toponimiei; la acelaşi nivel, a avut loc derivarea cu sufixul toponimic *-uleţ* de la *Vânj* „localitate la izvoarele Blahniţei", la *Vânjuléţ* „sat în apropierea Vânjului".

O altă categorie de derivare o constituie cea care trece onimele în clasa apelativelor, urmând ca aceste apelative să devină onime. Este vorba

[1] A. B. Superanskaja, B. E. Staltmane, N. B. Podolskaja, A. H. Sultanov, *Teorija i metodika onomastičeskih issledovanij*, Moscova, 1986, p. 31-50.

[2] Cf. Gheorghe Bolocan, *Derivarea toponimică şi etimologia,* în „Analele Olteniei. Serie nouă", Bucureşti, 1981, p. 257-264; idem, *Introducere* la DTRO I, Craiova, 1993, p. 45-49; Vasile Frăţilă, *Toponimia văii inferioare a Târnavelor*, în idem, *Studii de toponimie şi dialectologie,* Timişoara, Excelsior Art, 2002, p. 186-192; Teodor Oancă, *Probleme controversate în cercetarea onomastică românească*, Craiova, Ed. Scrisul Românesc, 1996, p. 126-131.

BDD-A6372 © 2006 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 23:04:37 UTC)

de *numele de grup*[3]. Numele de grup poate avea origine: 1) **apelativică** (*adunáți* „cei aduşi, cei veniți" > top. *Adunáți* „sat"; *atârnáți* „cei aşezați ulterior în apropierea altei aşezări" > top. *Atârnáți* „sat"); 2) **toponimică**: *cioroboréni* (deviere fonetică de la *cerobăréni* „cei veniți de la *Cérov Bára* «Balta Cerului», fostul sat *Céru*, actual *Devesel*") > top. *Cioroboréni*; 3) **antroponimică**: *babínți* „ai lu Baba" > top. *Babínți* „fost sat, acum – selişte"; *bolboşáni* „ai lui Bolbóşa" > top. *Bolboşáni* „fost sat"; *broscári* „ai lui Broască sau ai lui Broscaru" > top. *Broscári*, „până nu de mult numele actualului sat Livezile, locul de unde izvorăşte unul din brațele Blahniței"; *hotăráni* „ai lui Hotăranu" > top. *Hotăráni* „actualul nume al fostului sat *Báhna*, aşezat pe un alt braț al Blahniței"; *miléni* „ai lui Mila, Milea, Milo sau Milu" > top. *Miléni* „sat dunărean"; *țigănáşi* „ai lui Țigănáşu sau ai lui Țigánéle, nume frecvent în toată zona" > top. *Țigănáşi* „sat pe marginea Dunării".

După schema *toponim* → *apelativ* → *antroponim*, întâlnim multe nume de persoană răspândite în zonă, dar şi în restul țării: antrop. *Bălteánu* < apelativul *bălteánu* „cel venit, cel originar din Bálta"; antrop. *Broscăreánu* < ap. *broscăreánu* < top. *Broscári* + suf. antroponimic *-eanu*; antrop. *Cioroboreánu* < apelativul *cioroboreánu* < top. *Cioroboréni* + *-u*, sufix antroponimic; antrop. *Coziánu* < ap. *coziánu* „cel provenit din Cozia"; antrop. *Crivineánu* < ap. *crivinéanu* < top. *Crívina* + suf. antroponimic *-eanu*; antrop. *Dunăreánu* < ap. *dunăreánu* „cel venit de la Dunăre"; antrop. *Flămânzeánu* < ap. *flămânzeánu* „cel venit, originar din satul Flămânda"; antrop. *Gogoşánu* < ap. *gogoşánu* „originar din satul Gogóşi"; antrop. *Izvoránu* < ap. *izvoránu* „originar din satul Izvoare"; antrop. *Livezeánu* < *livezeánu* „cel din Livezi, Livezile" şi după aceeaşi schemă avem antroponime precum: *Nisipeánu*, *Oreviceánu*, *Ostroveánu*, *Pătuleánu*, *Poienáru*, *Poroineánu*, *Pristoleánu*, *Rogoveánu*, *Tismăneánu* (dar şi *Tismănáru*), *Țigănăşánu* sau *Vânjánu* etc.

În procesul onimizării, pe cursul Blahniței mehedințene, se detaşează toponimele provenite din apelative[4]: ap. *báhnă* > top. *Báhna*; ap.

---

[3] Gh. Bolocan, *Categoria nume de grup în toponimie,* în LR, XXV (1976), nr. 1, p. 89-98; idem, *Formarea numelor de grup în Oltenia,* în SCL, XXXIII (1982), nr. 2, p. 133-163; idem, *Introducere* la DTRO I, Craiova, 1993, p. 27-44; idem, *Introducere* la DTRO II, Craiova, 1995, p. 6-23; Teodor Oancă, *Probleme controversate în cercetarea onomastică românească*, p. 120-124; Ion Toma, ***Etimologia de grup*** *în toponimie*, în LR, XXIV (1975), nr. 3, p. 187-196.

[4] Apelativele cu un mare impact toponimic sunt îndeosebi entopicele. În acest sens, a se vedea: Gh. Bolocan, *Dicționarul entopic al limbii române*, în SCL, XXVI (1975), nr. 5, p. 467-472; T. Porucic, *Lexiconul termenilor entopici din limba română*, Chişinău, 1931. Diversitatea apelativelor cu impact toponimic este evidențiată în mai multe lucrări de specialitate, între care remarcăm: Vasile Frățilă, *Toponimia văii inferioare a Târnavelor*, *loc. cit.*, p. 173-183; Iorgu Iordan, *Toponimia românească,* Bucureşti, Editura Academiei,

BDD-A6372 © 2006 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 23:04:37 UTC)

báltă > top. *Bálta*; *cer* („specie de stejar") > top. *Céru*, *chílie* > *Chilía*, *crívină* > *Crívina*, *izvoáre* > *Izvoáre*, *izvorắl* > *Izvorắl*(*u*); *izvór* > *Izvóru* (*Frumós*); *livézi* > *Livézi*; *vále nisipoásă* > prin conversie, *Nisipoása*; *óstrov* > *Óstrovu* (*Córbului*), *Óstrovu Inferiór* (denumire dată de Schwantz, în harta de la 1722, pentru actualul *Óstrovu Máre*), *Óstrovu* (*Máre*), *Óstrovu Superiór* (denumire dată în harta sa de cartograful austriac Schwantz pentru *Ostrovu Córbului*), *pătúle* „locul unde se aflau pătulele boiereşti" > *Pătule*; *pietriş* > *Pietríş*; *poiánă* > *Poiána* (*Ciorii*, ~ *Grúii*), *pristól* „masă din mijlocul altarului unei biserici, pe care se ţin obiectele necesare oficierii liturghiei; *p. gener.* altar" > *Pristól* (*Prístol*), *vále* > *Válea* (*Hóţului*), aceeaşi cu *Valea* (*Izvórului*).

În procesul transonimizării (toponime cu origine antroponimică), la nivelul macrotoponimiei din valea Blahniţei (este vorba de oiconimia fostei plase *Bláhniţa*), întâlnim localităţi care au la bază un nume de persoană: top. *Bucura* < antrop. *Bucur*, + suf. top. *-a* sau din antrop. feminin *Bucura*; top. *Buríla* < antrop. *Burílă*; *Córbu* < antrop. *Corbu*; top. *Dăncéu* < antrop. *Dăncéu*; top. *Devesel* < antrop. *Devesel*; top. *Flămắnda* < antrop. *Flămắndu* + suf. toponimic *-a* (care face acordul de gen cu termenul determinat „moşia"); *Jiána* < antrop. *Jiánu* + suf. toponimic *-a*); top. *Gruia* < antrop. *Gruia*; top. *Scăpău* < antrop. *Scăpău*; top. *Vrancea* < antrop. *Vrancea*.

Din analiza de mai sus se desprind următoarele:

1. Antroponimele şi toponimele din arealul cercetat provin din apelative simple, primare.

2. Apelativele derivate se onimizează, ca şi cele primare.

3. De regulă, derivarea se face în interiorul fiecărei clase, excepţie făcând numele de grup, apelativ de origine onimică – ce, la rândul lui, se onimizează.

4. Cele două clase onimice pot trece una în cealaltă: toponim > antroponim, antroponim > toponim, prin transonimizare.

Privind toponimizarea apelativelor, literatura de specialitate stabileşte trei faze distincte:

a) *Faza pretoponimică*: apelativul, viitor toponim, este cunoscut în zonă cu sensul de bază: *Dúnele Jienárilor* „ridicături de nisip făcute de vânt pe un teren gol"; *Bắlţile Gogoşénilor* „teren cu multe bălţi"; *Deálu cu Vii* „deal plantat cu vii", în toate localităţile de pe cursul superior al Blahniţei etc.

1963; Dumitru Loşonţi, *Toponime româneşti care descriu forme de relief,* Cluj, Ed. Clusium, 2000; Teodor Oancă, *op. cit.,* p. 88-116, 132-142.

BDD-A6372 © 2006 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 23:04:37 UTC)

b) *Faza toponimică*. Apelativul capătă caracteristici prin utilizarea sa atât ca termen comun, cât şi ca toponim. Acum predomină aspectul de individualizare a apelativului, chiar dacă trăsăturile sale fizice sunt cunoscute: *Irúga* „nume purtat de râul Blahnița la Balta Verde”; *Cazárma* „fântână între Livezile şi Rógova”, *Gríndu lu Drúgă* „dună de nisip între Jiana Veche şi Balta Verde”; *Crúcea Trăznítă* „reper în Batoți”; *Lúnca Vấnjului* „pădure între Vânju Mare şi Rogova” etc.

c) *Faza posttoponimică*. Apelativul îşi pierde legătura etimologică, vorbitorii nu mai pot face legături logice între sensul numelui propriu şi ceea ce denumeşte acesta. Fenomenul se întâlneşte mai ales în toponimia majoră, în special la numele de localități. Cei ce nu cunosc istoricul unor localități, nu-şi pot imagina ce pot denumi toponime precum: *Atârnáți*, *Broscári*, *Chilía*, *Córbu*, *Corlățél*, *Flămấnda*, *Gogóşu*, *Jiána*, *Pristól*, *Securícea*, *Şopârlița*, *Tismána*, *Țigănáşi*, *Vânjulẹț* etc. Evidente sunt pentru faza posttoponimică denumirile slave: *Batóți*, *Bistrẹț*, *Bístrița*, *Bláhnița*, *Călmătrágu*, *Clúciu*, *Gútnița*, *Hinóva*, *Mostíşte*, *Orévița*, *Poróina*, *Rógova*, *Smấrdeştețu* etc.

Toponimele compuse[5] din zonă sunt construite după scheme precum:

1) toponim + determinant adjectival: Bálta **Vérde,** Búcura **Bătrấnă**, Buríla **Máre,** Buríla **Mícă**, Dúnărea **Mícă**, Izvóru **Frumós**, Orévița **Máre**, Orévița **Mícă,** Óstrovu **Máre,** Vấnju **Máre**.

2) toponim în nominativ + toponim în genitiv, marcând posesia sau apartenența: *Izvóru* ***Anéştilor*****,** *Óstrovu* ***Córbului***, *Poiána* ***Ciórii*****,** *Poiána* ***Grúii*****,** *Válea* ***Hóțului*****,** *Válea* ***Izvórului*****.**

Relațiile dintre apelative, antroponime şi toponime la nivelul toponimiei minore din Valea Blahniței sunt mult mai complexe şi vor sta în atenția noastră într-o viitoare analiză.

În concluzie, se poate afirma că procesul formării oiconimelor de pe *Blahnița* mehedințeană se circumscrie sistemului toponimic românesc atât structural, cât şi tipologic.

Abrevieri :

antrop. = antroponim; ap. = apelativ; top. = toponim.

---

[5] Pentru complexitatea abordării toponimelor compuse, a se vedea Gheorghe Bolocan, *Toponime compuse*: *substantiv + de + substantiv*, în LR, XXVI (1977), nr. 5, p. 533-539; idem, *Nume de locuri compuse*, în SCL, XXVII (1977), nr. 6, p. 621-629; idem, *Toponime compuse: modele cu prepoziți*, în LR, XXVII (1978), nr. 1, p. 91-96; idem, *Introducere* la DTRO I, p. 11-16; Vasile Frățilă, Viorica Goicu, Rodica Sufleţel, *Prefață* la *Dicționarul toponimic al Banatului (A-B)*, Timişoara, 1984, p. II-III; Vasile Frățilă, *Toponimia văii inferioare a Târnavelor*, *loc. cit.*, p. 193-204; Iorgu Iordan, *op. cit.*; T. Oancă, *op. cit.,* p. 106-206.

BDD-A6372 © 2006 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 23:04:37 UTC)

ASPECTS DE L'ONIMISATION ET DE LA TRANSONIMISATION DANS LA TOPONYMIE MAJEURE DE BLAHNIȚA DU DÉPARTEMENT DE MEHEDINȚI

(Résumé)

L'onimisation et la transonimisation représentent de modalités linguistiques de formation des toponymes et des anthroponymes. De la diversité des exemples toponymiques analysés résulte que le processus de la formation des oïquonymes de Blahnița de Mehedinți se circonscrit dans le système toponymique roumain autant structural que typologique.

BDD-A6372 © 2006 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 23:04:37 UTC)